

BÖLÜM 8

BIYOLOJİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNCEL BAZI ÇEVRE KAVRAMLARINA İLİŞKİN BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ¹

Merve YİĞİT²

Nurcan UZEL³

Ali GÜL⁴

GİRİŞ

İnsan ile doğa arasındaki etkileşimler, ilk çağlardan günümüze kadar sürekli ve karşılıklı olarak devam etmektedir. Bu etkileşimleri psikolojinin alt dallarından çevre psikolojisi inceler. Kişiler ile onların doğal ve yapay çevreleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir disiplin olan çevre psikolojisi, hem çevrenin insan sağlığına, deneyimlerine ve davranışlarına etkisini araştırır hem de insanın çevreye olan etkisini araştırır ve ortaya koyar (Steg, Van Den Berg, & Groot, 2015).

Doğa ile ilişki kavramı, çevre psikolojisi bağlamında ele alınan kavramlardan biridir. Schultz, 2001 yılında yayınladığı çalışmasında doğa ile ilişki kavramını 'doğanın içine dâhil olma' şeklinde kullanmıştır. İnsan ile çevre arasındaki duygusal bağa odaklanan doğayla ilişki kavramı, Baxter ve Pelletier (2019)'ın ifadesine göre insanların temel psikolojik ihtiyaçlarından biridir. Doğada geçirilen sürenin insanlarda psikolojik, fonksiyonel ve bedensel faydalar sağladığı belirtilmektedir (Dean, Shanahan, Bush, Gaston, Lin, Barber, & Fuller, 2018; Ewert, Mitten, & Overholt, 2014; Nisbet & Zelenski, 2011). Aynı zamanda doğayla ilişkili olma durumunun insanlara pek çok olumlu çevresel tutum ve davranışı da

¹ Bu araştırma, 3-6 Nisan Girne KKTC'de düzenlenen GLOBETS 2022'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yüksel Lisans Öğrenci, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Eğitimi BD, merveyigit1998@gmail.com

³ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Biyoloji Eğitimi AD, nurcanuzel@gazi.edu.tr

⁴ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Biyoloji Eğitimi AD, aligul@gazi.edu.tr

re sorunlarına karşı tutum ve bilgi düzeylerini belirlemeyi hedeflemiş ve çalışma sonucunda öğrencilerin bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin gelecek nesilleri yetiştirmedeki görevi tartışmasız çok önemlidir. Dünyamızın geleceği de yetişecek yeni nesillerin elindedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının çevre eğitimi konusunda bilişsel yeterlilikleri oldukça önemlidir. Bu çalışmanın sonucunda; öğretmen adaylarına yönelik çevre ders içeriklerinin güncel çevre bilgisi açısından zenginleştirilmesi önerilmektedir. Bununla birlikte, öğretmen adaylarının öğrenimleri süresince çevreye yönelik güncel kavramları yakından takip ederek yeni bilgilerden haberdar olması ve bilgilerini güncel tutması tavsiye edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Azapagic, A., Perdan, S., & Shallcross, D. (2005). How much do engineering students know about sustainable development? The findings of an international survey and possible implications for the engineering curriculum. *European Journal of Engineering Education*, 30(1), 1-19.
- Barbaro, N., & Pickett, S. M. (2016). Mindfully green: Examining the effect of connectedness to nature on the relationship between mindfulness and engagement in pro-environmental behaviour. *Personality and Individual Differences*, 93, 137-142.
- Baxter, D. E., & Pelletier, L. G. (2019). Is nature relatedness a basic human psychological need? A critical examination of the extant literature. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 60(1), 21.
- Bektaş, F., Kural, B., & Orçan, F. (2017). Doğaya bağlılık ölçeğinin Türkçeye uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1), 77-86.
- Dean, J. H., Shanahan, D. F., Bush, R., et al. (2018). Is nature relatedness associated with better mental and physical health? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(7), 1371.
- Dubos, R. J. (1968). *Man, Medicine and Environment*. New York: Praeger.
- Dunlap, R., Liere, K. V., Mertig, A., et al. (2000). Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale. *Journal of Social Issues*, 56(3), 425-442.
- Erol, G. H. (2005). *Sınıf öğretmenliği ikinci sınıf öğrencilerinin çevre ve çevre sorunlarına yönelik tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Ewert, A. W., Mitten, D. S., & Overholt, J. R. (2014). *Natural environments and human health*. CABI, UK.
- Forstmann, M., & Sagioglou, C. (2017). Lifetime experience with (classic) psychedelics predicts pro-environmental behavior through an increase in nature relatedness. *Journal of Psychopharmacology*, 31(8), 975-988.
- Iltis, H. H., Loucks, O. L., & Andrews, P. (1970). Criteria for an optimum human environment. *Bulletin of the Atomic Scientists*, 26(1), 2-6.
- Kahn Jr, P. H. (1997). Developmental psychology and the biophilia hypothesis: Children's affiliation with nature. *Developmental Review*, 17(1), 1-61.
- Kahyaoglu, M., & Yetişir, M. İ. (2015). Doğa kavramı ve çocukların doğaya yabancılaşması üzerine fenomenografik bir çalışma. *Eğitim ve Bilim*, 40(182), 159-170.

- Kellert, S. R. (2005). Building for life: Designing and understanding the human-nature connection. *Renewable Resources Journal*, 24(2), 8-23.
- Kellert, S. R. (2012). *Building for life: Designing and understanding the human-nature connection*. Island press.
- Kellert, S. R., & Wilson, E. O. (Eds.). (1993). *The Biophilia hypothesis*. Island Press.
- Kutru, Z., & Soran, H. (2012). *Üniversite öğrencilerinin doğa algıları*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Louv, R. (2005). Nature deficit. *Orion*, 70-71.
- Louv, R. (2012). *Doğadaki son çocuk*. (7. Baskı). (Çeviri: Ceyhan Temürücü). Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- Mayer, F. S., & Frantz, C. M. (2004). The connectedness to nature scale: A measure of individuals' feeling in community with nature. *Journal of Environmental Psychology*, 24(4), 503-515.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. C.A: Sage press.
- Nisbet, E. K., & Zelenski, J. M. (2011). Underestimating nearby nature: Affective forecasting errors obscure the happy path to sustainability. *Psychological Science*, 22(9), 1101-1106.
- Özata Yücel, E. (2013). *Fen bilimleri programındaki ekosistem, biyolojik çeşitlilik ve çevre sorunları konularının öğretim tasarımı ve uygulanması*. Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Schultz, P. W. (2001). The structure of environmental concern: Concern for self, other people, and the biosphere. *Journal of Environmental Psychology*, 21(4), 327-339.
- Selhub, E. M., & Logan, A. C. (2012). *Your brain on nature: The science of nature's influence on your health, happiness and vitality*. New Jersey: John Wiley & Sons Press.
- Sobel, D. (1995). Beyond Ecophobia: Reclaiming the Heart in Nature Education. *Clearing*, 91, 16-20.
- Sobel, D. (1996). *Beyond ecophobia*. Great Barrington, MA: Orion Society.
- Soran, H., Morgil, F. İ., Yücel, S., Atav, E., & Işık, S. (2000). Biyoloji öğrencilerinin çevre konularına olan ilgilerinin araştırılması ve kimya öğrencileri ile karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18).
- Steg, L., Van Den Berg, A. E., & Groot, J. I. M. (2015). *Çevre psikolojisi* (Çev. L. K. Cicerali ve E. E. Cicerali). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tilbury, D. (1994). *Environmental education: developing a model for initial teacher education*. University of Cambridge.
- Uzel, N., & Karatekin, K. (2020). Biyoloji ve coğrafya öğretmen adaylarının bazı ekolojik kavramlara ilişkin bilişsel yapılarının incelenmesi. *Diyalektolog*, 24, 33-53.
- Yalçın, S., & Gökçen-Özgün, B. B. (2017). Ekopedagojik yaklaşımla çevre eğitimi ve çocuk. Aktan-Acar, E. (Ed.), *Erken Çocukluk Eğitimi Mozaïği-Büyük Düşünceler/Fikirler, Modeller ve Yaklaşımlar* içinde, Ankara: Nobel Yayın Evi, 109-128.
- Yener, D., & Kalıpçı, E. (2007). Eğitim fakültesi öğrencilerinin çevre bilgilerine yönelik bir anket çalışması. *Uluslararası Çevre Uygulama ve Bilim Dergisi*, 2(1), 71-78.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayın Evi.
- Zelenski, J. M., & Nisbet, E. K. (2014). Happiness and feeling connected: The distinct role of nature relatedness. *Environment and Behavior*, 46(1), 3-23.
- Warber, S. L., Dehudy, A. A., Bialko, M. F., Marselle, M. R., & Irvine, K. N. (2015). Addressing "NatureDeficit Disorder": A Mixed Methods Pilot Study of Young Adults Attending a Wilderness Camp. *Evidence Based Complementary and Alternative Medicine*, 2015, 13.
- Wilson, E. O. (1984). *Biophilia*. Cambridge: Harvard University Press.